

1. Inleiding

De Vrijwilligersacademie en de uitvoerende partners in het veld van zorg en welzijn delen het belang vrijwilligers te boeien en te binden. Vrijwilligers in de informele zorg hebben hun waarde bewezen in het veld, naast de professionele hulpverleners. Ze begeven zich in de leefwereld van 'cliënten'/deelnemers en hebben met hen de tijd om relevante aspecten van het leven aandacht te geven en aan te pakken. Die ruimte is belangrijk. Vrijwilligers kunnen in dat opzicht soms meer bieden dan de professionele hulpverlener die gebonden is aan de door de organisatie opgelegde kaders in termen van tijd, plan en resultaat.

Maar coördinatie van de vrijwillige inzet zowel als begeleiding en training zijn belangrijk. De vrijwilliger biedt ondersteuning en moet ook ondersteund worden.

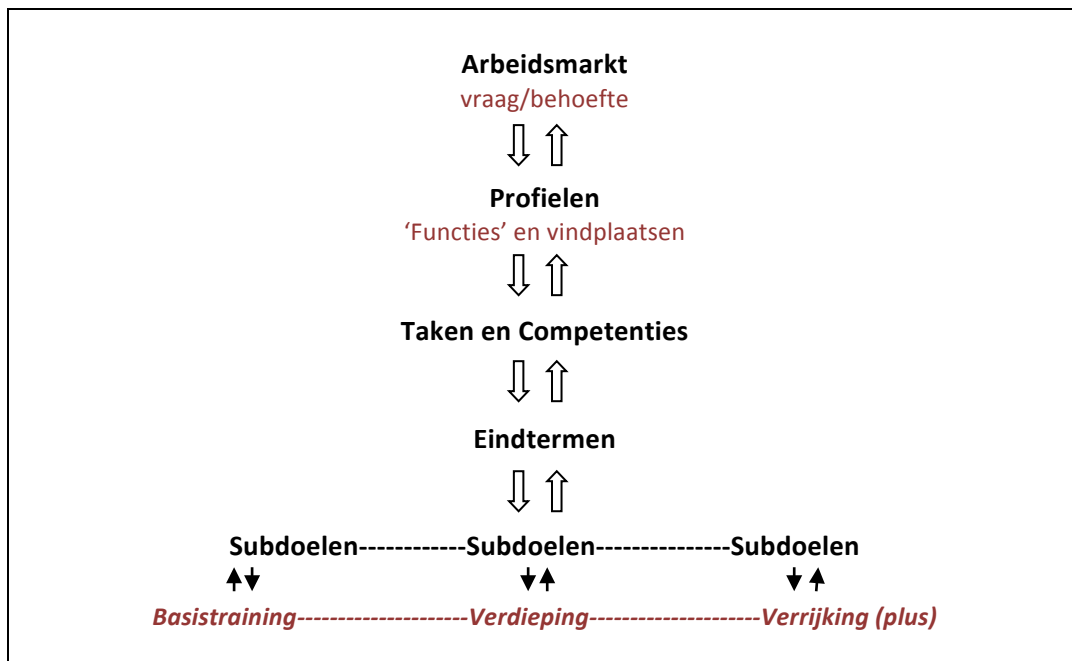
De Vrijwilligersacademie en haar partners bieden op dit moment op verschillende onderdelen training, workshops, themabijeenkomsten en begeleiding. Voor alle betrokkenen maar vooral de vrijwilligers is het van belang in deze situatie meer overzicht en samenhang te creëren. Het ontwikkelen van een leerlijn kan daarbij behulpzaam zijn.

De Vrijwilligersacademie heeft zich voorgenomen een leerlijn informele zorg te ontwikkelen die de kwaliteitstoets kan doorstaan. Het is de bedoeling dat vrijwilligers die dat willen kunnen op gaan voor een erkend certificaat. De Vrijwilligersacademie wil dit samen met de partnerinstellingen doen en heeft daartoe al een aantal activiteiten ontwikkeld. Er zijn bijeenkomsten geweest, er liggen documenten met competentieprofielen, sets van taken en gewenste kennis, vaardigheden en houding. Er is al veel aanwezig, er is een basistraining, er zijn vervolgtrainingen, maar het probleem is dat dit niet altijd zo goed op elkaar aansluit en vragen oproept m.b.t. de didactiek en de verbinding tussen training en werkveld. Daar kan een verbeterslag worden gemaakt.

2. Certificering en kwaliteitstoetsing

Inmiddels is contact gelegd met CPION, een instelling die zich bezig houdt met kwaliteitstoetsing van post initiële leertrajecten/cursussen en permanente educatie. Willen post initiële opleidingen voor kwaliteitstoetsing in aanmerking komen dan moet er sprake zijn van minimaal 100 contacturen. De Stichting Permanente Educatie Nederland (SPEN) hanteert die ondergrens niet. Dit geeft de VA meer vrijheid om bij de ontwikkeling van een leerlijn samen met de partners zich door de inhoud te laten leiden en daarop draagvlak te krijgen. De VA denkt aan toetsing op SPEN-voorwaarden voor kwaliteitszorg. In een aparte notitie wordt hier dieper op in gegaan.

In deze notitie gaan we in op de denklijn die we gaan volgen om tegemoet te komen aan eisen van kwaliteit en arbeidsmarktrelevantie die SPEN/CPION stelt. Dit houdt in dat we van achteren naar voren moeten leren denken. We beginnen niet met het ontwikkelen van een cursus, maar we beginnen met de vraag uit de arbeidsmarkt. Via vertaalslagen bepalen we vervolgens de gewenste eindtermen (te behalen leerresultaten) van alle leeractiviteiten tezamen. Pas dan maken we keuzes m.b.t. de onderdelen/subdoelen en de samenhang die noodzakelijk is voor het ontwikkelen van een leerlijn.

3.1 Arbeidsmarkt

Er is behoefte aan vrijwilligers in de zorg. Zij hebben een eigen plaats verworven naast de professionele hulpverlening. Ze begeven zich in de leefwereld van cliënten/deelnemers. Coördinatie en toerusting zijn noodzakelijk om de vrijwilliger een gerichte en vruchtbare bijdrage te kunnen laten leveren.

Veel zorginstellingen werken met vrijwilligers, ze heten buddy's, maatjes, netwerk- of talentcoach etcetera. Een aantal instellingen hebben zich verbonden aan de Vrijwilligersacademie.

Op de arbeidsmarkt van vrijwilligers in de informele zorg zien we een aantal ontwikkelingen. Kort samengevat:

- Steeds complexere problematiek komt op de vrijwilliger af (OGGZ, palliatieve zorg, e.d.)
- Steeds meer behoefte aan vrijwilligers door het 'anders' organiseren van de zorg en forse bezuinigingen
- Het werk wordt gedaan door vrijwilligers met zeer uiteenlopende achtergronden en verschillend werk- en denkniveau, er is een verschuiving gaande naar relatief jonge (20-30 jaar) werkenden

Instellingen willen vrijwilligers' boeien en binden'. De meeste vrijwilligers verbinden zich voor langere tijd (1-2-3 jaar) aan een organisatie. Maar het is ook heel gewoon tussentijds pauzes te nemen en weer even meer aandacht voor het eigen leven te hebben.

Instellingen hebben op verschillende wijze profielen geformuleerd of daartoe een goede aanzet geleverd.

3.2 Profielen

In 2012 is gekozen voor twee basisprofielen, die van coachende vrijwilliger en die van ondersteunende vrijwilliger. Met behulp van diverse documenten is er een aardig goed inzicht te

verkrijgen in de overigens veelzijdige praktijk van het vrijwilligerswerk. Vrijwilligers krijgen verschillende titels mee: netwerkcoach, talentcoach, buddy, maatje, etcetera. Verbonden aan verschillende organisaties en type zorgvraag kunnen die 'titels' weer verschillend zijn van inhoud. Door de vele informatieve documenten die door de partnerorganisaties zijn aangeleverd bestaat er bij de Vrijwilligersacademie een goed inzicht in de verschillende taakaccenten die er weer binnen de twee basisprofielen gelegd worden. Dit is van belang om de gemeenschappelijke competenties en de differentiaties te kunnen bepalen.

3.3 Taken en Competenties

De Vrijwilligersacademie beschikt over meerdere documenten waarin de taken en competenties van vrijwilligers in verschillende settings zijn opgenomen. Dit geeft een goed overall beeld. Wat opvalt, is dat de wijze van beschrijven sterk uiteenloopt. De taken zijn merendeels globaal aangegeven. De competenties worden verschillend ingevuld, de één legt het zwaartepunt op wat de vrijwilliger moet kunnen *doen*, de ander beschrijft wat voor *vermogens* iemand in huis moet hebben.

Het is logisch dat de verschillende organisaties ook hun eigen (van elkaar verschillende) beschrijvingen hanteren. Maar als er binnen de Vrijwilligersacademie een leerlijn tot stand moet komen is er eenheid van taal nodig. De Vrijwilligersacademie zal een eerste vertaling van het bestaande materiaal maken in eenzelfde taal.

3.4 Eindtermen

Als duidelijk is wat iemand moet kunnen om als vrijwilliger aan de slag te gaan kunnen de eindtermen ingevuld worden. Daarmee wordt inhoudelijk aangegeven wat iemand geleerd moet hebben. M.a.w. wat moet de leerlijn aan leerresultaat opleveren. Hoe dat moet is pas de volgende stap.

Met het onderliggende materiaal van de partnerinstellingen zal de vrijwilligersacademie een opzet maken voor de eindtermen.

3.5 Invulling leerdoelen en leeractiviteiten

Met de eindtermen is geformuleerd waar naar toegewerkt moet worden en kunnen vervolgens keuzes gemaakt worden hoe dat te doen. In principes staan alle wegen daartoe open.

De praktijk wijst uit dat er bij de partners van de vrijwilligersacademie een groot draagvlak bestaat voor het drieluik

- basistraining (het vliegwiel voor de start)
- gevolgd door (een keuze uit) verdiepingsmodules en thema's
- plus een ruim aanbod van verrijkingsthema's

Bijna alle partnerorganisaties maken gebruik van de basistraining, hoewel deze niet voor ieder verplicht is.

De vrijwilligers krijgen voor sommige 'profielen' een verdiepingsmodule die eigenlijk beschouwd kan worden als verlengde basistraining (netwerkcoach, Vonkmaatje, talentcoach, verslavingsproblematiek).

Uit de praktijk blijkt er ook veel interesse te zijn voor een aantal verdiepings-onderwerpen zoals communicatie, grenzen stellen, eenzaamheid, verlies, psychopathologie, e.d.

Verschiedene gelegenheden worden vervolgens benut om andere 'verrijkingsthema's' aan de orde te stellen.

Voorts krijgen de meeste vrijwilligers een intervisieaanbod door de vrijwilligerscoördinatoren, hoewel niet iedereen daarvan gebruik maakt of hoeft te maken.

4. Samenhang brengen door een leerlijn te maken

Een vrijwilliger kan op dit moment vele keuzes maken als het gaat om deelname aan trainingen, intervisie en begeleiding. Gezien de verschillende opleidingsachtergronden en motivatie om vrijwilliger te worden is daar ook niet mis mee. Een zekere individuele vrijheid is zelfs gewenst. De Vrijwilligersacademie wil wel diegenen die dat wensen in staat stellen een erkend certificaat te halen.

De aangesloten organisaties, of onderdelen daarvan, hanteren verschillende richtlijnen voor de training en begeleiding van vrijwilligers. Er is niet één standaard. Een zekere flexibiliteit zal vanuit het perspectief van de organisaties gewenst zijn.

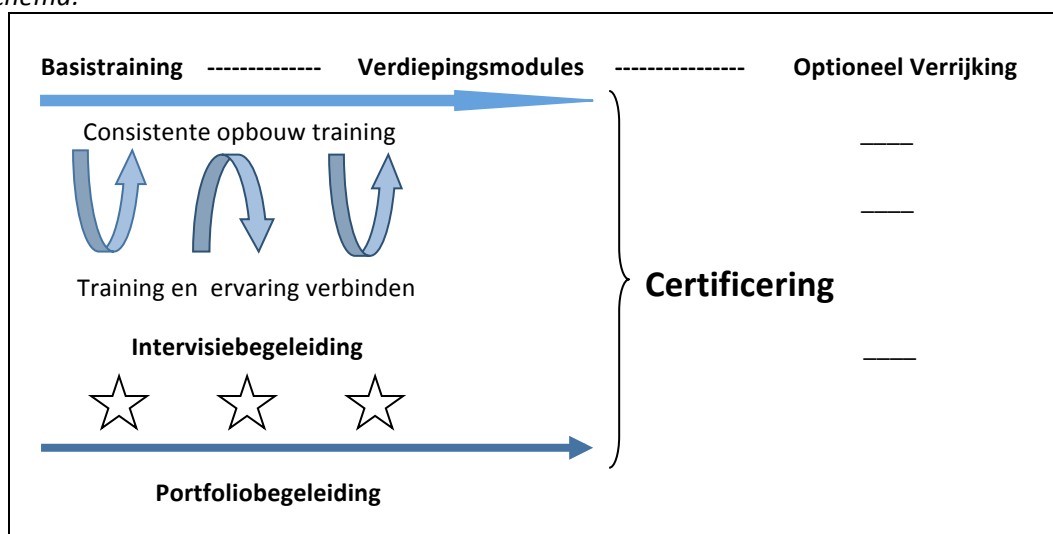
Over het algemeen bestaat wel het besef dat er aan een aantal minimumstandaards gewerkt moet worden. Denk aan de basistraining, maar ook aan de kwaliteit van de intervisiebegeleiding.

Werken aan een aantal gemeenschappelijke uitgangspunten geldt zeker voor de samenwerking naar een leerlijn die de kwaliteitstoets kan doorstaan.

Wat stellen we voor om te komen tot een gecertificeerd leertraject:

- een basistraining ontwikkelen die mede in het teken staat van het mogelijke vervolg
- voor deelnemers een keuze van 2 à 3 verdiepingsmodules, binnen een termijn van 18-24 maanden
- de verdiepingsmodules uitvoeren door de vrijwilligersacademie, zo nodig in co-productie met een partnerinstelling, zodat deze voor meerderen toegankelijk wordt
- intervisiebegeleiding door de VC's die voldoet aan een aantal minimumstandaards
- toetsing mogelijk maken door het ontwikkelen van een portfolio-instrument waarin leerdoelen worden opgenomen en bewijsstukken van competenties worden verzameld; op deze wijze wordt tevens een opstap mogelijk gemaakt voor EVC
- begeleiding door de vrijwilligersacademie in een zekere frequentie door portfoliobegeleiders die de leerlijn op individueel niveau vasthouden en deelnemers stimuleren

In schema:

Deze aanpak geeft vrijwilligers die willen opgaan voor een certificaat de nodige structuur en samenhang. Die vrijwilligers die geen behoefte hebben aan certificering behouden de ruimte om hun portfolio op geheel eigen wijze in te vullen. Het is dus aan de vrijwilliger of die opgaat voor het certificaat of niet. De vrijwilligersacademie maakt het alleen mogelijk.

Met de toename van de vraag naar vrijwilligers en de te verwachten tekorten in de zorg, kan het aantrekkelijk zijn om door te stromen van de informele zorg naar de formele zorg. Een leerlijn bij de vrijwilligersacademie kan deelnemers helpen bij het doorlopen van de EVC procedure en zo bijdragen aan verkorting van hun studieduur in het initiële onderwijs.

Het kan zijn dat de aangesloten instellingen gezien de nieuwe mogelijkheden van de vrijwilligersacademie en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt hun beleid willen bijstellen. Dat is aan hen. Daar valt nu nog weinig over te zeggen.